

PHÂN TÍCH VÀ CẢM NHẬN TIẾNG CƯỜI TRONG TRUYỆN CƯỜI “TAM ĐẠI CON GÀ”

1. Dàn ý phân tích tiếng cười trong truyện cười "Tam đại con gà"

a. Mở bài:

- Giới thiệu khái quát về thể loại truyện cười: Là sản phẩm của khối óc hài hước và là vũ khí đấu tranh hữu dụng của nhân dân ta.

- Giới thiệu về truyện Tam đại con gà: Là truyện cười trào phúng, dùng tiếng cười để phê phán bản chất dốt nát nhưng lại thích khoe chữ của thầy đồ.

b. Thân bài:

- Cách giới thiệu nhân vật:

+ Một anh chàng dốt nát nhưng đi đâu cũng lên mặt văn hay chữ tốt.

+ Có người tưởng anh ta hay chữ mời về làm thầy.

→ Mâu thuẫn trái tự nhiên, dốt nát, khoe khoang nhưng được làm thầy. Tiếng cười bật ra.

- Hành động gây cười:

+ Đi dạy học, thấy mặt chữ nhiều nét, không biết chữ gì, lại bị học trò hỏi gắp, thầy cuống nói liều.

+ Bảo học trò đọc khẽ vì sợ sai, thận trọng để giấu dốt.

+ Khẩn đài âm dương để thổ công giúp đỡ.

+ Nhận được cả ba đài của thổ công, thầy đắc chí bệ vệ ngồi trên giường bảo học trò gàn cổ đọc to.

→ Tiếng cười bật ra từ sự ngu dốt lại mê tín của thầy. Thầy coi chuyện dạy học như một cuộc đánh bạc cầu may. Thầy còn tự đắc chí, khoe khoang về những hành động ngốc nghếch của mình. Phê phán sự ngu dốt nhưng lại giấu dốt của thầy đồ.

- Lời nói gây cười:

+ Thầy giảng về chữ “kê” - đây là kiến thức rất cơ bản của người học chữ Nho. Nhưng thầy đồ lại giảng chữ “kê” nghĩa là “dù dỉ là con dù dỉ”: tối nghĩa, vô nghĩa.

→ Lời giải thích của thầy đem lại tiếng cười cho người đọc. Thầy là một kẻ dốt nát nhưng lại biết che đậy cái dốt ấy.

+ Khi bị người nhà học trò phát hiện lại thầm nghĩ “mình đã dốt, thổ công nhà nó còn dốt hơn mình”.

→ Lời tự nhủ vô cùng hài hước, biết mình sai, ngu dốt nhưng không chịu thừa nhận.

+ Lời nguy biện của thầy: Dạy cho cháu biết đến tận tam đại con gà, “Dù dỉ là chị con công, con công là ông con gà”. Lấy ý từ bài đồng dao “lúa ngô là cô đậu nành, đậu nành là anh dưa chuột, dưa chuột là ruột dưa gang, dưa gang là nàng dưa hấu” để gỡ bí, lí sự cùn.

→ Tiếng cười cất lên từ lời giải thích vô căn cứ, láo cá của thầy. Qua đó cho thấy sự sảo biện, ma lanh ngoan cố, láo của ông thầy đồ.

⇒ Tiếng cười cất lên từ hành động và lời nói của thầy đồ có sự tăng tiến bởi mức độ phi lí của lời nói và hành động của nhân vật ngày càng cao. Thầy đồ bộc lộ bản chất của một kẻ ngu dốt, sĩ diện, huênh hoang, láu cá.

- Ý nghĩa của tiếng cười:

- + Phê phán những kẻ ngu dốt nhưng lại thích khoe khoang.
- + Phê phán hiện thực xã hội: Kẻ dốt làm thầy.
- + Khuyến mọi người không nên giấu dốt mà hãy mạnh dạn học hỏi.

- Nghệ thuật:

- + Dùng ngôn ngữ và hành động của nhân vật để tạo tiếng cười.
- + Xây dựng các mâu thuẫn trong những tình huống truyện.
- + Cách kể chuyện tự nhiên, vào bài và kết thúc đều tạo ấn tượng bất ngờ.
- + Ngôn ngữ giản dị, có cả vần nhịp trong lời nói của nhân vật.

c. Kết bài:

- Khái quát lại nội dung và nghệ thuật xây dựng những tiếng cười trong truyện "Tam đại con gà".

- Thể hiện suy nghĩ của bản thân về những tiếng cười ấy: Tiếng cười trong truyện vừa đem lại những cảm giác sảng khoái, vừa là những bài học để mỗi người phải tự ngẫm lại, tự suy nghĩ.

2. Phân tích tiếng cười trong truyện cười "Tam đại con gà"

Truyện cười là một trong những thể loại dân gian đặc sắc thường kể về những việc xấu, trái với tự nhiên trong cuộc sống, có tác dụng gây cười hoặc phê phán một cách nhẹ nhàng. Truyện cười "Tam đại con gà" là một câu chuyện như vậy, truyện đem đến tiếng cười hài hước, dí dỏm, phê phán những thầy đồ đã dốt còn hay giấu dốt.

Trong một câu chuyện cười, tiếng cười chỉ bật lên khi có hai điều kiện, trước hết đó phải là hiện tượng đáng cười, cái đáng cười phải chứa đựng trong nó những mâu thuẫn trái tự nhiên, nó thường đối lập với những thứ tốt đẹp. Thứ hai, người nghe phải phát hiện ra cái vô lí, cái đáng cười, chỉ khi đó câu chuyện mới có ý nghĩa.

Có thể thấy truyện cười "Tam đại con gà" đã tạo nên tiếng cười sảng khoái cho người đọc. Tiếng cười ấy được bộc lộ trong mâu thuẫn tình huống và nhân vật. Một xã hội mà kẻ dốt đặc cán mai lại được tôn làm "thầy" dạy chữ cho trẻ con, đi đâu cũng huênh hoang khoe mình hay chữ. Thậm chí lỗ bịch hơn nữa là lại có người tin rằng anh này hay chữ thật để mời về dạy cho con mình. Tình huống truyện được xây dựng rất khéo léo khi để nhân vật tự bộc lộ tính cách của mình. Khi gặp chữ "kê" nghĩa là "gà", vì có quá nhiều nét chữ phức tạp nên anh chàng không biết là chữ gì, lại bị học trò hỏi gấp nên đành liều tặc lưỡi trả lời rằng, "Dù dĩ là con dù dĩ". Đây là một câu nói hoàn toàn vô nghĩa do anh chàng bịa ra trong lúc túng quẫn, cho thấy anh này là một kẻ thiếu kiến thức sách vở, không có trình độ sư phạm. Tuy nhiên, cái kịch côm ở đây nằm ở chỗ, anh này tuy dốt chữ nhưng lại rất khôn lỏi, biết dạy học trò nói khe khẽ thôi kéo gia chủ nghe thấy. Tức cười hơn cả là việc thấp hương xin thổ công để xem mình dạy có đúng "dù dĩ là con dù dĩ" hay không. Một kẻ dốt nát đỉnh điểm, mê tín đã bộc lộ tất cả qua chuỗi những suy nghĩ, hành động của nhân vật, dốt nát cả về học vấn, kiến thức đến luân thường đạo lý trong đời sống. Chẳng có gia tiên, thổ công nào có thể giúp anh ta xác nhận đúng chữ kia là "dù dĩ là con dù dĩ", niềm tin mơ hồ vào thế lực siêu

nhân, xin đồng tiền dài ba lần khiến tiếng cười bật ra một cách tự nhiên, sáng khoái trước sự "đã ngu còn giấu dốt" của anh học trò.

Vì dốt nên khi đi dạy, tất anh ta sẽ gặp nhiều tình huống phải xử lí. Tình huống đầu tiên chính là gặp chữ "kê" trong "Tam thiên tự". Bởi dốt nát nên anh ta không biết đọc chữ ấy thế nào. Anh ta là kẻ dốt nát về kiến thức sách vở, nhưng lại vô cùng liều lĩnh đáp: "Dù dĩ là con dù dĩ", sự dốt nát đã được bộc lộ. Anh ta không chỉ dốt về kiến thức sách vở mà còn dốt về kiến thức đời sống, vì trên đời này làm gì có con dù dĩ, dù dĩ. Nhưng anh ta cũng tỏ ra vô cùng thận trọng, bảo học sinh học nhỏ, trong lòng thấp thỏm, bất an vì sợ mọi người sẽ phát hiện ra sự dốt nát của mình. Đỉnh điểm của sự dốt nát chính là hành động cúng thổ địa, xin dài âm dương ba lần, cả ba lần đều nhận được một đồng xấp và một đồng ngửa, tức là nhận được sự đồng tình của thổ địa. Có chỗ dựa về mặt tâm linh anh ta tỏ ra tự tin hơn, yêu cầu học trò đọc to, huênh hoang rằng mình tài giỏi.

Câu chuyện được xây dựng ngắn gọn, dễ đọc, dễ nhớ, dễ tiếp thu, yếu tố gây cười liên tục xuất hiện đã tạo nên tiếng cười vừa trào phúng vừa sâu cay. Những tác giả dân gian đã rất thành công trong việc khai thác chất liệu dân gian, chất liệu đời thường cùng sự cường điệu hóa, ngoa dụ hóa, xây dựng nhân vật hệ thống, bài bản cốt làm nổi bật chính bản chất tức cười của nhân vật đó. Tác phẩm đã đã kích thích hư tật xấu sĩ diện và giấu dốt của một cá nhân nói riêng và phần lớn những kẻ biết tí chữ lúc bấy giờ, tính khoe khoang, ảo tưởng cũng đã và đang tồn tại trong xã hội ngày nay. Tiếng cười đặt ra những suy nghĩ và trăn trở cho người đọc về lẽ sống và thói đời, khuyên con người ta nên không ngừng học hỏi, không giấu dốt để bản thân có khả năng tự tiến bộ.

3. Cảm nhận về tiếng cười trong truyện cười "Tam đại con gà"

Chắc hẳn trong mỗi chúng ta vẫn còn nhớ câu nói: "Một nụ cười bằng mười thang thuốc bổ", trong suốt chiều dài lịch sử văn học dân gian, nhân dân ta đã sáng tạo và truyền miệng rất nhiều những câu chuyện, bài hát mang tính giải trí nhằm đem lại những "thang thuốc bổ" sáng khoái, vui vẻ. Những tình huống, hành động trái với tự nhiên được cải biên thành những mẩu truyện hài hước mang tinh thần châm biếm, phê phán thói hư tật xấu trong xã hội. Truyện cười "Tam đại con gà" là một trong số vô vàn những tác phẩm dân gian chứa đựng ý nghĩa sâu sắc, trong tiếng cười có cả tiếng chê trách, lên án sự dốt nát của một tầng lớp người trong xã hội phong kiến xưa.

Truyện cười là một thể loại văn học dân gian lâu đời, thường được truyền miệng từ người này qua người khác, từ thế hệ này qua thế hệ khác, mang tính hài hước, giải trí nhưng lại có hàm ý sâu cay, thường phê phán những hiện tượng trái tự nhiên, mâu thuẫn, đối lập với chuẩn mực xã hội. Một truyện cười thành công là vừa gây được tiếng cười, vừa khiến độc giả suy nghĩ về cách đối nhân xử thế, lối sống sao cho đúng đắn, phù hợp với quy tắc ứng xử. Trong truyện "Tam đại con gà", tiếng cười được tạo nên bởi hiện tượng đi ngược với tự nhiên, mâu thuẫn trong tình huống truyện và sự ngu dốt còn tỏ ra mình tài giỏi, giấu dốt của nhân vật. Câu chuyện kể về một anh học trò dốt nát nhưng cũng đua đòi làm thầy, không biết chữ nên khi dạy sai bị gia chủ vặn vẹo, anh ta đã đáp trả bằng câu nói vừa bộc lộ hết cái dốt của mình, vừa nực cười, lố bịch. Một xã hội kịch cỡm, lố lăng, lừa đảo lẫn nhau mang đến tiếng cười sâu cay cho người đọc.

Truyện "Tam đại con gà" đã tạo nên tiếng cười bằng nghệ thuật gây cười đặc sắc. Trước hết tiếng cười được tạo nên mâu thuẫn tiềm tàng: anh thầy đồ đã dốt nhưng huênh hoang, hay khoe mẽ, đi đâu cũng cho rằng mình văn hay chữ tốt. Một người người tưởng anh ta tài giỏi thật, nên đã mời anh ta về nhà dạy con. Mâu thuẫn này chính là điều kiện, cơ sở để bật ra tiếng cười ở phần tiếp theo.

Với kết cấu ngắn gọn, chặt chẽ, ngay từ đầu mâu thuẫn gây cười đã được bộc lộ. Nhưng các tác giả dân gian đã khéo léo tăng kịch tính cho tình huống đó bằng cách dẫn dắt câu chuyện tự nhiên, hợp lí. Kết hợp ngôn ngữ kể chuyện tài tình, ngôn ngữ nhân vật đặc sắc. Nghệ thuật phóng đại, cường điệu cho thấy rõ hơn cái dốt, và thói sĩ diện hão của ông thầy đồ.

Tác phẩm lên tiếng phê phán thói giấu dốt và sĩ diện hão. Thực ra bản thân cái dốt không đáng cười mà đáng cười sự che giấu cái dốt, khoe mẽ, sĩ diện. Qua tác phẩm các tác giả dân gian cũng ngầm gửi gắm, khuyên răn mỗi chúng ta hãy mạnh dạn học hỏi để tiến bộ hơn nữa, tránh thói giấu dốt, sĩ diện hão.

www.eLib.vn